

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

III. De Actuum Metu gestorum, Valore & Firmitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62620)

fuerit cum alterius mali minis vel existimatione, Zoesius *ad hanc Rubric. ff. n. 12.* Secunda, sive *l. Cum se sciret*; quia eâ agitur de consensu tacito seu præsumptio, qui refultat ex taciturnitate: & ex ista in actu naturâ suâ præjudicio ac nocivo regulariter non præsumitur in eo, qui reverentiam debet; quod præsumptio consensus orta ex taciturnitate cedat præsumptioni contrariæ, ex reverentia ortæ, tanquam fortiori, Duarenus *in ff. ad hanc Rubr. cap. 1.* Tertia, sive *l. Velle cit.* quia eâ comprehensâ Regula ita exaudienda est; ut, quod filius aut servus agit imperiõ patris vel domini, his potiùs obsequendi studiõ quàm suõ impulsu fecisse, intelligatur: non tam; quod coactus, quàm; quod imperantis voluntati obsequendi studiõ ductus id fecerit; atque idcirco quod patris vel domini imperiõ factum est, istis potiùs quàm filio aut servo imputetur; quod hi ratione patriæ vel dominicæ potestatis parere habuerint necesse; & propterea in delictis non atrocibus eis indulgeatur, *l. Ad ea, que 157. ff. de R. L.*

21. Minùs quàm textus urget ratio; quia, licet ex sola reverentia ortus non gravis, nonnullus tamen & levis saltem est metus, qui gravis evadit, si accedat vultus torvitas, indignatio vel asperitas verborum, precum importunitas & similia, ad metum gravem inducendum aliàs non sufficientia in persona, qua reverentiam non debet.

22. Duo hoc locò DD. passim & rectè observant. Prius est, an metus gravis aut levis sit, saltem in ordine ad voluntarium magis aut minùs diminuendum, ex qualitate non tantùm mali, secundùm se spectati: sed etiam personæ id inferentis, & præsertim patientis defumendum; quia utique feminam, puerum, aut senem leve malum sæpe magis movet &

perturbat, quàm fortì animo virum aut juvenem majus, Navarrus *Manual. cap. 22. n. 51.* Menochius *de Arbitr. casu 135. n. 4. & cit. Sanchez disp. 1. n. 21.* Posterius, an idem metus gravis aut levis sit, in dubio relinqui arbitrio iudicis & prudentum, ponderantium tantùm ipsius mali, quàm personarum hoc intentantium & patientium qualitatem, ut colligitur ex *l. Metus 3. ibi, Sed hujus rei disquisitio iudicis est, ff. Ex quibus causis major, Glossa in c. Cum dilectus cit. V. Metum, Panormit. in c. cit. n. 80 Sylvester V. Metus q. 1.*

ARTICULUS III.

De Actuum Metu gestorum Valore & Firmitate.

SUMMARIUM.

24. *Gesta metu levi in Foro externo firma sunt.*
25. *In interno ea rescindi aliqui negant.*
26. *Melius alii affirmant.*
27. *Quin eò lapsa Ecclesia aliquando succurrit in externo.*
28. *Firma sunt gesta gravi metu à causa necessaria.*
29. *Et à libera justè incussò.*
30. *Interest, an actus jure irritus sit, vel irritandus.*
31. *Extorta metu injustè valida.*
32. *Sed obnoxia rescissioni sunt.*
33. *Sive jus sive ratio spectetur.*
34. *Sive metus ad ea extorquenda.*
35. *Sive aliò sine.*
36. *Etiam ab aliquo tertio.*
37. *Et materialiter solùm injustè.*
38. *Etiam sine animo malum inferendè fuerit incussus.*

H h h h

39. Fi.

39. *Fide, jussu tamen, incussu metu expressa firma sunt.*

24. **C**onvenit inter melioris notæ DD. primò, validos esse actus gestos metu levi, à quacunque causa, etiam libera justè, & injustè quoque incusso; quia irritati non sunt Jure Naturali; cum sint voluntarii & liberi; neque etiam Positivò; cum hoc Jure, qui levis est, Metus vel non reputetur vel non consideretur, *l. Constat 3. §. 1. u. Metum 5. §. 6. l. Nec timorem 7. pr. ff. §. c. Cum dilectus 6. hie,* ut ad eò ei, qui tali metu contraxit, aut aliud quidpiam gessit, Actio, dicta *Quod metus causa*, ad litium, curias & judices obruentium, multitudinem evitandam, Jure denegetur, *u. §. c. cit.* Glossa *fin. in c. Unic. in 6. ubi Francus in fine, Covarruv. in Reg. Peccatum p. 2. §. 3. n. 7. & Lessius de I. & I. cap. 17. n. 46.* Unde

25. Dubium nascitur, an levi & instantem virum non cadente metu obtenti contractus & actus alii validi firmique etiam sint in foro Conscientiæ interno; nam & hoc cum Medina *Cod. de Restitutione q. 3. causa 9. negat Pontius Lib. 4. de Matrim. cap. 10. n. 5.* Moventur primò; quòd metus levis sit in potestate patientis, ab eoque repelli facile possit; atque idcirco, si non repellatur, eò gestus actus, sicut in externo, sic & in interno foro validus ac firmus esse debeat; cum *Vani metus ulla excusatio non sit, l. 184. ff. de R. l.* Secundò; quòd forum internum externo conformetur; quando hoc non innititur falsæ præsumptioni: tali autem præsumptioni forum externum non innitatur, hoc ipsò; quòd, levi metu etiam cognitò, Metus tam exceptionem quàm actionem denegat levi duntaxat metum passis. Tertiò; quòd, cum metus levis in foro interno

non irritet matrimonium, eò incussò obtentos contractus alios firmos in eodem foro esse oporteat; cum enim major libertas ad matrimonium quàm ad contractus & actus alios Jure exigatur, *c. Cuius locum 14. pr. c. Veniens 15. Et. de Spon. sal. §. Matr. metus*, qui in foro illo non impedit valorem matrimonii, in illo etiam non obstat contractuum & actuum aliorum firmitati.

Sed verius est, actus, gestos metu levi, ita firmos non esse in foro conscientiæ interno; ut, licet in externo foro et tali metu ad contractum aliorumque actuum rescissionem nec deur actio, neque ejus exceptio admittatur: in foro tamen interno is, qui tali metu contraxit, contractum promissa præstare non tenetur, & ad restitutionem ex eo acceptorum obligetur, qui contractum tali metu extorsit, ut in *c. Verum 15. de Jurejurando* notant Panormit. n. 3. Joann. Andr. n. 6. Alex. de Nevo n. 7. eòsque secuti Sylvester *V. Metus* n. 12. Sotus n. 4. *dist. 29. q. 1. Navarrus Manual. cap. 17. n. 5. §. 15. Covarruv. in Reg. Peccatum p. 2. §. 3. n. 7. Molina Tract. 2. de I. & I. disp. 267. n. 5. cit. Sanchez disp. 9. n. 4.* & alii docent. Ratio est; quia metu etiam levi contractum aliorum actuum extorquens secum contrahenti aut aliud agenti infert injuriam, quam passus refarcire, idque, quod ab eo acceptum, restituendò, eum in pristinum statum reducere tenetur: & contra, metum illum passus contractum implere in conscientia non tenetur: licet ad excludendas lites in externo foro neque actionem habeat neque exceptionem. Quod confirmatur paritate cum eo, qui secum contrahentem infra justum pretii dimidium læsit: qui pretii defectum suppleat, vel rescissò contractum, quod accepit, restituere in conscientia tenetur: licet, ad eandem

item litium multitudinem excludendam, ab ipso ita læsus neutro Jure Civilem actionem habeat vel exceptionem, *l. Rem majoris 2. C. de Rescind. vendit. c. Cum dilecti 3. C. c. Cum causa 6. de Emp. C. vendit.*

Neque, metus levis ullam considerationem in foro quoque interno non esse, evincunt in eam rem deducta momenta rationum.

Primum; quia, esto talis metus facile potuisset repelli, injuria tamen illò illata est metum passio: cui, licet in foro externo, quietis publicæ lites averfantis intuitu, Metus actio & exceptio denegetur, præsidio tamen est internum, ex Juris Naturalis dictamine, metum inferentem obligante ad injuriæ remotionem.

Alterum; quia internum cum externo foro nihilominus satis conformatur; cum externum propter commune bonum quietis publicæ solummodo denegat actionem & exceptionem Forensem, sive ejus, quod acceptum est, recuperationem & actus rescissionem, faciendam autoritate ejus, qui præest jurisdictioni: quâ viâ & autoritate metum passio succurri, forum internum non præcipit: sed ad restitutionem ac rescissionem solum obligat in conscientia: à qua obligatione is, qui metum intulit, non absolvitur in foro externo. Accedit; quòd in hoc etiam foro metum passus omni auxilio non destituatur; cum levi metu illato læsus, licet non habeat Civilem actionem & exceptionem Metus, implorare tamen officium judicis Ecclesiastici, & hic ei in metum inferentis odium ex officio succurrere valeat: & ne v.g. promissarius illati metus autor ex injuria & improbitate sua commodum reportet, contractum rescindere, ut *in c. Cum dilectus 6. cum Glossa V. Metu Panorm. n. 9. Anchoran. n. 2. Bartol. in l. Metum 6.*

ff. Quod met. causa gest. ad finem, & alius docent Lessius Lib. 2. de I. & I. cap. 17. n. 49. cit. Sanchez n. 5. & Palao Tract. 2. disp. 1. p. 12. n. 4. ad 2. quòd metu etiam levi injustè incusso ad promittendum inducens, id quod promissum est, exigere &, quod est acceptum, retinere sine peccato non possit, Laiman in c. cit. n. 4.

Postremum; quia metus, qui non impedit valorè matrimonii, non impedit valorè & firmitatem Forensem actuum aliorum. Quod autem in foro Conscientiæ actus alii, non etiam matrimonium rescindatur, provenit ex illius semel validè contracti insolubilitate, *Matth. cap. 19. v. 7. quæ tamen ipsa, sicut matrimonium rescindi non permittit, sic non impedit, quò minus is, qui metu levi matrimonium extorsit, eum passio injuriam aliâ, quâ potest, ratione refarcire in foro interno teneatur.*

Convenit secundò, validas esse, nec rescindi promissiones aliòsque actus, gestos metu etiam gravi, incusso à causa naturali, ut patet ex Vocis & Juramentis promissoriis, editis timore mortis in gravi infirmitate vel tempestate: & ratio est partim; quia causa, ob quam actus metu gesti irriti sunt, aut rescinduntur, non est defectus voluntarij, cum hoc metus non tollat: sed injuriæ eum passio illata, quam non patitur is, qui angitur metu à naturali & necessaria causa proveniente: partim verò; quia ab eo, qui hunc sustinet, obligatio voti liberè eligitur, tanquam medium aptum ad majus malum avertendum, *cit. Sanchez disp. 9. n. 7. & alijs DD. relatis, Barbosa in c. Sicut 17. de Regular. n. 2. id desumens ex c. cit. textu.*

Convenit terciò, validos esse contractus aliòsque actus, metu quidem gravi & à causa libera, sed justè incusso extorsos.

H h h h z tortos.

tortos. Imo tales actus non rescindi, aperte colligitur ex *l. Si mulier 21. pr. ff. hic*, quæ mulieri, quæ ne ob ingratitude erga patronum in servitutem redigeretur, aliquid dedit vel promisit, non succurritur ex ratione; quod hunc sibi metum ipsa intulerit: cujus ratio ulterior est; quia contractus in metu, à causa libera incusso, infirmi, & rescissioni obnoxii tantum sunt ratione injuriæ, quæ per metum infertur, & in proposito casu deficit. Unde valida, nec rescissioni obnoxia est donatio, venditio, & ipsum etiam Matrimonium, metu accusationis aut pœnæ infligendæ extortum ab eo, qui aliquem ad judicem deferre justè potuit, Glossa *in c. Abbas 2. V. Coactus, ubi Panormit. n. 8. Imola n. 3. Sylvester V. Metus n. 6. Gutierrez de Juramento p. 1. cap. 57. n. 5. & cit. Sanchez disp. 8. n. 8.*

Neque obstat primò; quod ex Gregorii IX. rescripto ei, qui justò metu non appellavit, succurratur, ut postea audiatur, *c. fin. de Appellat.* quia hoc textu *Justi metus* nomine non venit, qui incussus est justè; quod metum passus justæ ejus intimationi causam delictò vel culpâ suâ præbuerit: sed metus non vanus, probabilis, & cadens in constantem virum: qui, ne appellatio interponeretur, injustè incussus fuit: & propterea justam causam dedit à sententia judicis per appellationis viam, etiam post ejus interponendæ fatale tempus jam lapsum, provocandi & recurrenti ad superiorem, ut *in c. cit.* notant Panormit. *n. 1. Vivianus pr. Barbosa à n. 3. & Pirrhing ad Rubric. de Appellat. n. 87.* quem metum, licet ex parte inferentis injustus sit, ex parte tamen eum passus justum nuncupari, liquet ex *l. Nec timorem 7. §. 1. ff. Quod met. causâ gest.* & dictum est *n. 14.*

Neque obstat secundò, quod in ad-

ulterio deprehensus, si dederit aliquod metu; ne proderetur, actione *Quod metus causâ* juvetur, *l. Nec timorem 7. in fine ff. hic*; quia textus iste accipiendus non est de casu, quò aduiter ad judicem deferendus: sed, quò prodendus erat iis, à quibus cum Jure non potest, non vanè suspicatus est se occidendum, ut ex verbis, *non Jure occidit*, & ex eo etiam desumitur; quod aduiter metus vocetur *Justus*: cujusmodi non est metus mali, quod quis est promittitur, & se passurum timet, *arg. l. Si mulier cit. Bruneman. in l. Nec timere cit. n. 2.*

Dubium autem primò & magis notis controversia inter DD. olim hodièque est de Contractibus aliisque actibus, gravi & ad eos extorquendos impetè illato metu gestis. Multum autem interest, an metu extorti actus irriti sint ipsò Jure, vel validi quidem, sed per sententiam rescindendi; quantumvis enim extorta metu utroque casu cum fructibus restituenda sint, validi tamen & rescissioni obnoxii actus varios effectus habent, quos irriti non inducunt; cum rerum metu extortarum dominium saltem revocabile in accipientem transferatur, si actus validi & obnoxii rescissioni, non etiam si irriti sint; metu extorta beneficii Ecclesiastici renuntiatio Canonicis horas recitandi obligationem tollat, eodèque inita sponsalia de futuro publicæ honestatis Justitiæ impedimentum inducant, si illa aut hæc valida sed obnoxia rescissioni: contra si ipso Jure irrita sint, horas illas recitandi obligatio non cesset & publicæ Honestatis Nuptiale impedimentum non inducatur, ut cum Navarro *in c. Accepta 3. de Rescriptis. spoliat. opposit. §. à n. 20.* & aliis observat Sanchez *Lib. 4. de Matrim. disp. 8. n. 1.* Quò præmissò, metu extortos actus inducunt.

indiscriminatim omnes ipsò Jure invalidos esse, voluit Covarruvias de Sponsal. p. 2. cap. 3. §. 5. n. 6. Sotus Lib. 8. de Justitia q. 1. art. 7. ad 3. & Molina Tract. 2. de J. & J. disp. 267. & disp. 326.

Movetur primò textibus l. 1. C. de Rescind. vendit. §. Qui in aliena b. §. 7. ff. de Acquir. hered. quorum priori venditio: posteriori aditio hereditatis metu extortæ pro irritis habentur: & l. Qui in carcerem 22. ff. hic, ubi nullius momenti esse dicitur, quod ab intruso in carcerem est extortum. Secundo; quòd metus tollat consensum, ad contractûs substantiam requisitum, l. Obligationem 3. ff. de O. & A. quia metus in se habet ignorantiam sive errorem, l. Item si 4. §. 3. ff. hic, contrarium consensui, l. Si per errorem 15. ff. de Jurisdictione §. l. Nihil 116. ff. de R. J. secundum quam consensui nihil tam contrarium est; quàm vis & metus. Tertio; quòd consensum metu ab alio extorquens ei inferat injuriam: ex qua, si illum sibi obligaret & contractus firmus esset, magnum commodum reportaret contra naturalem rationem & æquitatem ipsam ejus, quæ non fraudem machinanti & inferenti injuriam, sed hanc passio vult prodesse, arg. c. 1. de Calumniat. & c. Audivimus 3. de Collus. deteg. Quarto; quòd metum passus rem tradere non teneatur: inferens autem neque eam sibi traditam possit recipere, neque ejus acceptæ dominium acquirat, ut colligitur ex l. Metum 9. §. 4. §. 6. ff. hic, quâ metum passio in rem & non solum in personam Actio datur, ex ratione; quòd res sit in bonis ejus, qui vim est passus. Quintò demum; quòd dolus, dans causam contractui, eum reddat irritum Jure solum Positivò. Cur non etiam metus, qui in Jure dolo æquiparatur, c. Cum contingat 28. de Jurejurando. Ita illi

At multò verius cum Glossâ in c.

Abbas 2. V. Coactus, Ant. de Butrio in c. cir. n. 7. & Jafone in l. Titia 134. ff. de V. O. n. 6. cum Sylvestro V. Metus q. 8. Gomez Tom. 3. Var. cap. 4. ad finem Gutierrez de Juramento p. 1. cap. 57. & aliis tam sacri prophanique Juris Interpp. quàm DD. metu injustè eoque sine incussò extortos contractus & actus alios, qui rescindi possunt, regulariter validos, sed rescissioni obnoxios esse, defendunt Sanchez Lib. 4. de Marr. disp. 8. num. 4. Suarez Lib. 6. de Voto cap. 27. n. 17. Valquez 1. 2. disp. 27. cap. 3. n. 18. Laiman Lib. 3. Tract. 4. cap. 6. n. 2. Card. de Lugo Tom. 2. de J. & J. disp. 22. n. 115. & Haunold. Tom. 3. de J. & J. Tract. 8. n. 113. suam hanc sententiam fundantes in Jure & Ratione.

In illo quidem, imprimis Venditiones, Transactiones, Donationes per potentiam seu vim extortas, l. fm. C. & universè quæ vi & metu fiunt, c. Abbas 2. hic infirmanda & in irritum revocanda decernente, luculentò argumentò valoris; cum in irritum revocari & infirmari, quod irritum nullumque est, non possit. Deinde l. 1. §. l. Metum 9. §. 3. §. 4. ff. hic ex Prætoriana æquitate adversus actum metu gestum pollicente restitutionem & rescissionem: quæ remedia non competunt adversus actum ipsò Jure nullum, l. In causa 16. ff. de Minoribus cujus §. 3. JCT. Generaliter, inquit, probandum est, ubi contractus non valet, pro certo Prætorum se non debere interponere. Et demum, l. Si mulier 21. §. 5. ff. hic quâ disertè pronuntiatur eum, qui metu coactus hereditatem adit, hæredem effici: sed per Prætorum restituendum, ex ratione; quòd quamvis, si liberum fuisset, noluisset, tamen coactus voluerit.

In ista verò sive ratione, partim; quòd ad valorem contractûs &c. regulariter solum requiratur justus titulus & voluntarius con-

H h h h 3 rius con-

gus consensus: quorum neutrum in contractu alióve actu metu gesto desideratur; cum metus neque voluntarium absolute tollat: neque dati, accepti, donati, promissi titulum excludat: partim verò; quòd leges, actum metu gestum infirmantes, spectent favorem ejus, qui metu injustè incusso est læsus. Cum ergo huic regulariter & per se magis faveant, actum ad ipsius instantiam irritabilem, quàm omnino irritum reddendò; quia ita metum passus, si illum sibi utilem judicet, ad impletionem; & si damnosus appareat, ad rescissionem agere potest; Cum, inquam, hoc ita se habeat, dicendum est, legibus contractus aliósque actus metu extortos, non absolute irritos, sed irritabiles redditos fuisse, ut rectè advertit Hauldus *cit. Tract. 8. n. 155.*

Pro contractuum aliorumque actuum, injusto metu extortorum, nullitate deducta, quantamcunque præferant, eam tamen vi non pollent, ut illam persuadeant.

Primum; quia imprimis *l. 1. §. 7. vit.* textus, quibus metu gesta irrita & nullius momenti asseruntur, exaudiendi sunt de effectu; cum enim obnoxia sint rescissioni, viribus carent & firmitate. Deinde; quia *§. 7. cit.* aditio hæreditatis pro invalida habetur propter consensum solummodo fictum, quem adiens clam coram testibus manifestavit, ut cum *Glossa V. Fallens* notant *Zoesius hic n. 6.* & *Bruneman in l. Qui in aliena cit. n. 12.* Demum; quia non desunt DD. qui *l. Qui in carcerem cit.* specialiter irritari existiment promissiones & pacta quæcunque inita in gratiam & favorem ejus, à quo quis ad ea extorquenda in carcerem conjectus fuit, apud *cit. Gutierrez cap. 57. n. 6.* & *Bruneman. in l. 1. cit. n. 1.*

Secundum; quia, licet metus contrarius sit consensui spontaneo, non ta-

men efficit, ut consensus non sit voluntarius & liber: & licet aliquando v.g. cum noctu, clam, vel à multitudine incultus, patiens, à quo illatus sit, ignoret: non tamen facit, ut qui eum patitur, quid agat, ignoret, *Glossa in l. Si cum exceptione §. 3. V. Ignorantia ff. de & Pirthing ad hanc Rubric. n. 11.*

Tertium; quia metum inferens ex injuria exiguum lucrum refert; cum metum passus, re adhuc integrâ, competat receptio, quâ contractus impletionem potentem repellere: eâ autem non amplius integrâ, sive post contractum per traditionem, pecunia numerationem &c. iam impletum, gestorum rescissionem &c. integrum restitutionem valeat polliceri, *l. Metum 9. §. 3. §. 4. cit.*

Quartum; parim; quia ex eo; quòd metum passus rem tradere non teneatur, ritè non inferitur, eum omnino non, sed solummodo, non firmiter obligari, *Lego cit. disp. 22. à n. 78.* & *Pirthing l. cit. n. 12.* partim verò; quia, licet metum inferens acquirat rei tradite dominium, hoc tamen admodum infirmum & conjunctum est cum obligatione restituendi; ut metum passus actio in rem utilis concedatur perinde, ac si dominus mansisset, præfertim; cum à re exclusus eâve privatus non censeatur is, cui restitutionis remedium conceditur à Prætoribus, *l. Nemo §. ff. de in Integ. restit.*

Postremum; quia satis probabiliter etiam dolus causam dans contractui, quando non circa istius substantiam, sed accidentales tantum circumstantias versatur, eum non irritum ipso Jure, sed irritationi obnoxium duntaxat reddit, *l. Si dolo §. C. de Inutil. stipulat.* quia consensus circa objectum substantiale non tollit, *Lessius cit. cap. 17. n. 31.* Accedit; quòd dolus, quando versatur circa rei substantiam, excludat voluntarium, ad va-

lorem contractus necessariò requisitum: non etiam metus; cum, qui ad contrahendum dolò: non etiam, qui metu inducitur, in causa consensus erret, Sanchez cit. disp. 8. n. 11. & Zocius ad hanc Rubr. ff. n. 9.

34. Dubium secundò & sicut momenti maximi, sic minimè facilis resolutionis controversia est, an rescissioni obnoxii sint contractus & actus alii, metu injustè quidem, sed aliò fine, quàm ad illos extorquendos incussò, obtenti; eorum enim valorem firmitatemque rescissioni minimè obnoxiam, cum Ant. de Butr. in c. Cum locum 14. de sponsal. n. 11. & Præposito ibid. n. 22. propugnant cit. Covarruvias §. 4. n. 15. Sanchez disp. 12. n. 11. & Perez de Matrim. disp. 17. f. 9. n. 3. & ut iste ait, communissima sententia aliorum. Moventur

Primò; quia tali metu initi contractus gestique actus alii subsistunt Jure Naturali; cum absolutè voluntarii ac liberi sint: Positivò autem eis valor aut firmitas adempta non reperitur: imò c. Sicut nobis 17. de Regular. pro valida firmâque apertè habetur professio Religiosa, evitandæ, quæ imminere credebatur, mortis metu emissa.

Secundò; quia talem metum passim ad contractus & actus ita gestos à nemine sunt compulsi; sed eos ipsi elegerunt, tanquam medium se liberandi à malo vel incommodo, aliò fine sibi intentato: & licet in ejus intimatione intervenerit injuria, ratione cujus actus metu gesti, quando possunt, rescinduntur, ea tamen non intervenit in contractu & actu, nemine cogente & liberè electo.

Tertiò, si, cum Titio grave malum intentaretur à Cajo, Mævius illi, si equum sibi donet aut vendat, à malo illo liberationem promitteret, eaque donatione aut venditione sibi factâ, Titium li-

beraret, donatio aut venditio valida firmâque foret; quòd metus ad eam extorquendam non incussus, sed à Titio ad liberationem à malo sibi intentato obtinendam electa fuerit. Cur non etiam validè firmâque sit equi donatio aut venditio, quâ malum aliò fine intentatum Titius redemisset à Cajo? cum ipsa quoque à Titio, tanquam medium evitandi malum, sponte fuerit electa.

Verisimiliùs tamen contractus & actus alios, hujusmodi injustò metu gestos, rescissioni obnoxios regulariter esse, sustinent Palatios in 4. disp. 29. disp. unic. ad finem §. Nonò, Veracrux Speculi p. 1. art. 8. §. Clarissimè & aliis DD. allegatis Lugo de J. & J. disp. 22. n. 175. nisi Jure utroque & ratione.

35. Et ex Jure quidem Canonico adducunt præsentì Rubricæ subjectum c. 7. quòd relatò Alexandri III. rescriptò pro irritò habetur ingressus & professio Religionis, ab uxore edita metu mortis, mariti justur à militibus, non ad extorquendum Religionis ingressum, sed aliò fine scilicet in pœnam & ultionem adulterii, de quo commisso marito suspecta erat, inferendâ; cum Religionis ingressus, tanquam necis evadendæ mediis, mentio à militibus primùm facta & à muliere acceptata fuerit, cum evaginatò gladiò jam esset occidenda. Cum ergo metus, qui Religionis ingressum & professionem irritat, alios actus, qui rescindi possunt, ex Edictò Prætoris l. 1. ff. pr. ff. Quod met. causa gest. rescissioni obnoxios reddat, gravi & injustè incusso metu initorum contractuum & gestorum actuum aliorum rescissio ex Edictò illo jure petitur & conceditur: licet metus non ad eos extorquendos, sed ob aliam causam & finem, injustè fuerit incussus.

Ex Civili autem Jure allegant l. Nec timorem 7. ff. Quod met. causa gest. c. jus §. 1.

ius §. 1. ad Edictum Prætoris *Quod metus causa gestum est, ratum se non habiturum*, & actus rescissionem pollicentis l. 1. cit. pr. pertinere dicitur, si quis in flagitio deprehensus ex mortis vel alterius mali non jure sive injustè inferendi metu aliquid dederit vel se obligarit. Quò locò, licet metus ad dandum sive obligandum non fuerit incussus, nihilominus metum passus ex Edicto subvenitur; quòd metus justus sive gravis & in constantem virum cadens non jure sive injustè fuerit incussus.

Rationem in Naturalis Juris principiis fundatam reddunt; quia, licet injustè illatus v.g. mortis metus incussus non sit ad contractum aliúmve actum extorquendum, cum tamen passus illata est gravis injuria: ratione cujus, qui ejusmodi malum intentavit, ad removendum aut refarciendum totum damnum ex metu illo secutum Naturali Jure obligatur. Cum ergo metum passus ad evitandum malum, à metum inferente sibi per injuriam intentatum, in contractum aliúmve actum sibi damnosum præstitit consensum, quem alias præstiturus non fuisset, is, qui malum per injuriam minitandò ejus consensus causa fuit, ratione injuriæ refarcire tenetur totum damnum ex illo metu secutum; & consequenter procurare metum passi reductionem in statum, in quo nihil damni patitur: & cum hoc per eum, quod metu gestum est, rescissionem obtineatur, contractum, aliúmve actum metu gestum, si possit & metum passus petat, rescindere & quod ex illo accepit, restituere tenetur.

Ex his planè corruunt argumenta deducta pro actu metu injustè, etiam alio sine quàm ad eos extorquendos, incussò gestorum firmitate.

Primum; quia, licet hujusmodi actus validi sint Jure Naturali, istius tamen

Æquitate & ratione suadente, eorum rescissionem, si possit, faciendam, Jure Positivo satis est expressum, non obstante, imò ad rem nihil faciente *c. Sicut nobiscit. decisio*; quia *c. cit.* agitur de Religionis professione, edita metu non injusto; cum non ab extrinseco & agente libero fuerit incussus; sed provenit à causa intrinseca & necessaria, scilicet nimia ægritudine: cujus ex eaque securitæ mortis metus cum vacet injuriæ, obgesta Jure subsistere, dictum est n. 28.

Secundùm; quia, licet metus dicitur incussus non sit ad extorquendum contractum, iste tamen, aliúsve actus ita gestus, secutus est ex injuria: ex qua securitæ damna, cum ejus author teneatur removere, ad eum, qui meum passus est; in pristinum statum per contractus aut alterius actus ita gesti rescissionem restituendum obligatur.

Potterem; quia interest, an *Mævius* ad *Titium* à malo, per metum à *Cajo* incussum intentato, liberandum ex Justitia obligatus fuerit, aut secus; cum, si ad *Titii* liberationem ex Justitia obligatus fuit, donatio aut venditio infirma & rescissioni obnoxia sit; quòd etiam ipsa injusto metu, liberationis, sibi debetæ & per injuriam denegandæ, à *Mævio* fuerit obtenta. Si verò liberatio *Titio* debita ex Justitia non fuit, donatio aut venditio firma sit, hòc ipso; quòd facta immediatè sit in compensationem, sive intuitu operæ conferendæ ad liberationem, quæ *Titio* sine injuria poterat denegari; ac proinde obtenta immediatè non sit metu injustò, sed justò, scilicet carendi operæ indebitæ ad liberationem: & licet donationi aut venditioni occasionem dederit metus antecedens, à *Cajo* injustè incussus, iste tamen illam non causavit immediatè, sed solum mediatè, ut rectè observat *cit. Lugo n. 179.*

Dubium

36. Dubium tertio est, an infirmi & rescissioni obnoxii regulariter etiam sint contractus & actus alii, gesti metu non ab eo, quocum gesti sunt, sed ab aliquo tertio injustè incussò. Ratio dubitandi est; quòd, si quis dolo, non ab ipso contractante, sed ab aliquo tertio deceptus sit, contractus non rescindatur ad instantiam decepti, sed huic ad totius damni resarcitionem actio detur adversus tertium deceptorem, *l. Et eleganter 7. §. p. ff. de Dolo, Molina Tract. 2. de J. G. disp. 352. n. 7.* At, esto hoc de contractu, dolo sic inito, ita se habeat, metu tamen à tertio incussò coacti contractum rescissioni obnoxium esse, perspicuè proditum est *l. Si cum exceptione 14. ff. Quod met. causâ gest.* cujus §. 3. est, *In hac actione non queritur, utrum is, qui convenitur, an alius metum fecerit; sufficit enim hoc docere, metum sibi illatum vel vim, & ex hac eum, qui convenitur, etsi crimine caret, lucrum tamen sensisse: quod etiam colligitur ex c. Veniens 15. de Spons. & Matrim.* ubi metum intulere soli alterius contrahentium parentes, & tamen matrimonium ex eo extortum irritum fuit.

Ratio, cur leges rescindi potius volerint contractum metu à tertio incussò extortum, quàm eum, qui tertii dolo initus fuit, ea videtur esse; quòd metu contrahens, magis debilem & infirmum consensum habeat circa rei substantiam, quàm contrahens dolo, qui circa rei substantiam non versatur; cum ille in rei substantiam repugnans consentiat: istius autem consensus circa rei substantiam repugnans non sit, *cit. Lugo n. 173.*

37. Dubium quartò est an rescissioni obnoxius sit contractus vel alius actus, extortus metu mortis secundum allegata quidem & probata, sed materialiter injustè & innocenti inferendæ; eum enim pro firmo & rescissioni non obnoxio ha-

bet *cit. Sanchez disp. 19. n. 8.* quòd huiusmodi metus non inferatur injuriâ; cum ita convictum iudex jure condemnet. Verùm, esto injuriam formalem non contineat ex parte iudicis metum inferentis, & allegationibus probationibusque falsis decepti, ex ejus tamen etiam parte continet injuriam materialem, & formalem ex parte patientis, revera innocentis: cui re ipsa illatæ injuriæ rationem hac in re habendam, liquet partim ex *l. Mulier 21. pr. et.* ubi mulieri metum passæ non subvenitur, ex ratione; quòd hunc metum sibi ipsa intulerit per suam ingratitude in patronum, ex quo aperte colligitur, ut v.g. contractus ex metu rescindatur, necessariò requiri, ut injustus sit ex parte patientis; cum, si ex ipsius parte injustus non sit, non rescindatur: partim ex eo; quòd, si Titium cum filia sua reaptum Cajus mortis inferendæ metu ad filiam ducendam cogeret, ita extortæ nuptiæ irritæ forent: licet Cajus, Titio mortem à se jure inferri potuisse existimasset, & injuria Titio illata ex parte inferentis formalis non esset; quòd, ut actus ex metu irritus aut infirmus & rescissioni obnoxius sit, sufficiat illum injustum esse ex parte patientis. Quare contractum aliumve actum mortis, secundum allegata & probata justè, revera autem injustè & innocenti inferendæ, metu extortum rescissioni obnoxium esse, verissimiliùs defendunt Pontius *cit. Lib. 4. cap. 19. n. 8.* & Palao *Tract. 2. disp. 1. p. 11. num. 3.*

Dubium quintò est de contractu extorto metu gravis mali, v.g. accusationis intentatæ sine animo accusandi, incussò. Qua in re interesse existimo, an malum v.g. accusatio jure, vel non nisi injuriâ potuerit inferri; cum, si non nisi injuriâ inferri potuit, contractus tanquam injustò metu extortus procul dubio infirmus sit & rescin-

& rescindendus; quia metum proxime non causat ipsum malum, sed ejus inferendi apprehensio, quæ eadem est, eodémque modò movet, sive malum exequendi animus adsit, sive non adsit, ut rectè observat Lessius *cit. Lib. cap. 17. n. 45.* Si verò malum v.g. accusatio inferri jure potuit, ejus intentati metu initum contractum rescindendum, aliqui volunt, non præcisè ratione metus; quòd ille injustus non fuerit; sed ratione doli, commissi simulatà gravis mali comminatione. Verùm, quia dolus iste injurià caret; cum malum, qui simulandò intentavit, inferre & minitari jure poterit, verisimiliùs contractus v.g. donatio aut venditio firma est, & nequaquam obnoxia rescissioni; cum ea inita sit intuitu liberationis ac securitatis ab accusatione, quæ intentari jure potuit & inferri: quò jure, qui accusationem minatus est, donationis aut venditionis intuitu cessit, *cit. Lessius n. 42. Sanchez disp. 9. n. 9. & Palao p. 10. n. 5.*

ARTICULUS IV.

De Actibus ob Metum Jure specialiter irritatis.

SUMMARIUM.

40. Metu irritatur I. Matrimonium.
41. II. Constitutio Procuratoris ad id contrahendum.
42. III. Promissio & solutio Dotis.
43. IV. Professio & Vota constituentia statum Religiosum.
44. Non etiam cetera Vota.
45. Etiam ingrediendi Religionem.
46. V. Promissio & traditio rerum Ecclesiasticarum.
47. VI. Absolutio à Censurâ.

48. VII. Extortæ ab incarcerato.
49. Jurisdictionis collatio metu obtenta valet.
50. Secundùm aliquos relati actus irriti sunt jure Naturali:
51. Verius, illos solò jure Positivo irritos, alii defendunt.

DE contractuum aliorumque actuum metu gestorum valore tradita, sicut consentanea Juno & rationi, sic perpetua non est insinuatum n. 32. quò loco contractus aliosque actus, metu injustè inculso extortos, jure validos esse, dictum est *Regulæ riter*; quia à tradita de iis generali doctrina varii actus excepti & jure specialiter irritati reperiuntur.

Et primò quidem Matrimonium canonicale, c. *Cum locum 14. c. Penitus 15. Et de Sponsal. & Matrim.* etiam si ei metu inito adjectum sit juramentum, c. *Sigisfr. caviti 2. De eo, qui duxit in Matrim.* Cum enim matrimonium valide contractum & consummatum ullà humanà auctoritate nequeat rescindi, juxta illud, *Quod Deus conjunxit, homo non separet, Matth. cap. 19. v. 6. & c. Ex publico 7. de Convulsi. conjug.* & matrimonia coacta tristes & infelices exitus frequenter soleant habere, c. *Requisivit 17. de Sponsal. & Matr.* Jura ad id non solum voluntarium & liberum, sed Spontaneum & ab omni coactione metivè, ad matrimonium extorquendum directè, vel indirectè, injustè tamen illud, liberum consensum requisiverunt, ut *Lik. 4. Tit. 1.* pluribus tradetur.

Secundò, Constitutio procuratoris ad matrimonium contrahendum; cum, si à eum constituendum principalis gravi & injustè inculso metu compulsus fuit, conjugium valide iniri à procuratore non possit; quia principalis, aliò modò non consentit in conjugium suò nomine celebratum.